

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

В И С Н О В О К

**до проекту Закону
про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів
(реєстр. № 6284-2 від 22 листопада 2021 року),
проекту Закону
про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу»
(реєстр. № 6284-3 від 23 листопада 2021 року)**

Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації розглянув на своєму засіданні (протокол № 66 від 23 лютого 2022 року) проект Закону про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів (реєстр. № 6284-2 від 22 листопада 2021 року), поданий народним депутатом України Павлюком М.В. та іншими, а також проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» (реєстр. № 6284-3 від 23 листопада 2021 року), поданий народним депутатом України Тарасенком Т.П. та іншими.

Законопроекти є альтернативними до проекту Закону про судово-експертну діяльність (реєстр. № 6284 від 05 листопада 2021 року), поданого Кабінетом Міністрів України.

Проект Закону (реєстр. № 6284-2) розроблено, зокрема, з метою оптимізації структури суб'єктів судово - експертної діяльності, створення нової, сучасної моделі - єдиної державної установи експертного забезпечення правосуддя та удосконалення нормативно-правової основи. Проектом пропонується вдосконалити регулювання судово-експертної діяльності на законодавчому рівні, з метою створення умов для належного та ефективного експертного забезпечення правосуддя, зокрема, пов'язаних з проведенням судової реформи.

Метою законопроекту (реєстр. № 6284-3) є нормативна побудова сфери судової експертизи на принципах самоврядності, професійності та рівного доступу до професії, що стане гарантією професійної та неупередженої експертної діяльності. На думку авторів, запропоновані зміни сприятимуть реалізації ефективного, справедливого, неупередженого та своєчасного захисту прав і свобод осіб на справедливе правосуддя. Зокрема, завданнями проекту Закону є: визначення суб'єкта експертної діяльності з урахуванням ключової ролі експерта у її здійсненні, незалежно від форми власності установи, в якій працює експерт; запровадження рецензування висновку судового експерта для підвищення його якості; децентралізація і демонополізація підготовки і

перепідготовки судових експертів, їх атестації та реєстрації; визначення структури, повноважень та функцій громадських організацій судових експертів.

Розглянувши проекти законів в межах предметів відання члени Комітету зазначили про відсутність зауважень до законопроекту (реєстр. № 6284-3).

Стосовно проекту Закону (реєстр. № 6284-2) члени Комітету зазначили наступне.

Відповідно до пункту 22 частини першої статті 1 проекту Закону електронний цифровий підпис (ЕЦП) – вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача.

Частиною першою статті 19 законопроекту пропонується визначити, що судовим експертом, що на професійній основі здійснює судово-експертну діяльність, може бути особа, яка має повну вищу освіту у відповідній галузі знань, пройшла відповідну підготовку, склала кваліфікаційний іспит, склала присягу судового експерта, отримала ЕЦП зі свідоцтвом про присвоєння кваліфікації судового експерта з певної спеціальності та включена до Державного Реєстру атестованих судових експертів України.

Звертаємо увагу на те, що Закон України «Про електронний цифровий підпис», який визначав правовий статус електронного цифрового підпису та регулював відносини, що виникали при використанні електронного цифрового підпису, втратив чинність 07 листопада 2018 року у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про електронні довірчі послуги».

Згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про електронні довірчі послуги» використання кваліфікованих електронних підписів та печаток забезпечує високий рівень довіри до схем електронної ідентифікації. Використання удосконалених електронних підписів та печаток забезпечує середній рівень довіри до схем електронної ідентифікації.

Разом з тим пунктами 23, 44 частини першої статті 1 зазначеного Закону визначено, що: кваліфікований електронний підпис – удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа; удосконалений електронний підпис – електронний підпис, створений за результатом криптографічного перетворення електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис, з використанням засобу удосконаленого електронного підпису та особистого ключа, однозначно пов'язаного з підписувачем, і який дає змогу здійснити електронну ідентифікацію підписувача та виявити порушення цілісності електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис.

Також варто враховувати, що відповідно до абзацу другої частини другої статті 17 Закону України «Про електронні довірчі послуги» органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації державної форми власності, державні реєстратори, нотаріуси та інші суб'єкти, уповноважені державою на здійснення функцій державного реєстратора, для засвідчення чинності відкритого ключа використовують лише кваліфікований сертифікат відкритого ключа, а для реалізації повноважень, спрямованих на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків фізичної або юридичної

особи відповідно до закону, застосовують виключно засоби кваліфікованого електронного підпису чи печатки, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання.

Водночас, Закон України «Про електронні довірчі послуги» не містить терміну та аббревіатури «електронний цифровий підпис», «ЕЦП», які використовуються у проекті Закону.

Окремі зауваження до проекту Закону стосуються використання слів «ЕЦП підлягає анулюванню», «призупинення дії Свідоцтва та ЕЦП», «позбавлення кваліфікації судового експерта та ЕЦП».

Відповідно до частини першої статті 24 проекту Закону свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта та ЕЦП підлягає анулюванню у разі: 1) подання судовим експертом заяви про анулювання свідоцтва; 2) визнання судового експерта в установленому законом порядку обмежено дієздатним або недієздатним; 3) набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно судового експерта за вчинення злочину; 4) набрання законної сили рішенням суду про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення; 5) накладення на судового експерта дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта; 6) встановлення факту подання недостовірних відомостей для отримання свідоцтва; 7) смерті судового експерта; 8) непідтвердження здійснення практичної судово-експертної діяльності.

Разом з тим згідно з частиною п'ятою статті 25 проекту Закону до судових експертів можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення: 1) попередження; 2) призупинення дії Свідоцтва та ЕЦП; 3) позбавлення кваліфікації судового експерта та ЕЦП.

Звертаємо увагу на те, що виключний перелік підстав для скасування або блокування кваліфікованого сертифіката електронного підпису встановлюється статтею 25 Закону України «Про електронні довірчі послуги».

Абзацом двадцятим частини другої статті 7 Закону України «Про електронні довірчі послуги» встановлено, що до повноважень головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері електронних довірчих послуг, належить, зокрема, забезпечення скасування, блокування та поновлення кваліфікованих сертифікатів відкритих ключів у випадках, передбачених цим Законом. Можливості призупинення, позбавлення і анулювання кваліфікованих сертифікатів відкритих ключів зазначеним Законом не передбачено.

Таким чином, вказані положення законопроекту не узгоджуються із Законом України «Про електронні довірчі послуги», яким врегульовано відносини надання електронних довірчих послуг.

Враховуючи викладене, проект Закону потребує приведення у відповідність до положень Закону України «Про електронні довірчі послуги».

Крім того, варто зазначити, що окреме визначення у проекті Закону № 6284-3 поняття «електронний цифровий підпис (ЕЦП)», яке має міститись виключно у спеціальному законі, є юридично некоректним.

Частинами восьмою та дев'ятою статті 40 проекту Закону передбачається, що висновок експерта (експертів) оформляється на бланку судового експерта (судово-експертної установи) і підписується експертом (експертами), який (які) проводив (проводили) дослідження власноручно *із засвідченням* печаткою експерта (експертної установи) або *ЕЦП*.

Висновок експерта може бути складений в електронній формі та *підписаний за допомогою ЕЦП*, доступ до якого може бути наданий замовнику через сервіс по обміну документами в електронній формі.

Частиною першою статті 41 проекту Закону передбачається, що якщо експерт до проведення дослідження переконується, що поставлені перед ним питання виходять за межі його спеціальних знань або надані йому матеріали непридатні або недостатні для надання висновку й не були отримані за його клопотанням, він складає мотивоване повідомлення про неможливість надання висновку і *засвідчує його* своїм підписом або *ЕЦП*.

Запропоновані положення в частині використання слів «*підписується ЕЦП*», «*підписаний за допомогою ЕЦП*», «*засвідчує його своїм підписом або ЕЦП*» не узгоджуються із Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг». Так, частиною першою статті 5 та частиною другою статті 6 цього Закону встановлено, що електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Створення електронного документа завершується *накладанням електронного підпису*.

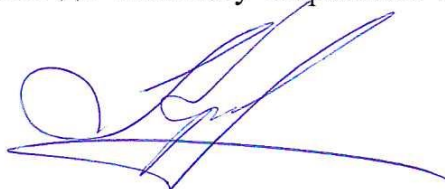
У своєму висновку до законопроекту (реєстр. № 6284-3) Адміністрація Держаної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України пропонує в абзаці четвертому частини другої статті 7 проекту після слів «Державної прикордонної служби України,» додати слова «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.». Таку ж пропозицію Адміністрація Держаної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України висловила і до законопроекту (реєстр. № 6284).

Враховуючи зазначене, за результатами обговорення Комітет ухвалив рішення:

1. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань правової політики врахувати зауваження та пропозиції під час підготовки та розгляду проекту Закону про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів (реєстр. № 6284-2 від 22 листопада 2021 року), поданого народним депутатом України Павлюком М.В. та іншими, а також проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» (реєстр. № 6284-3 від 23 листопада 2021 року), поданого народним депутатом України Тарасенком Т.П. та іншими.

2. Направити висновок до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

Голова Комітету

М. КРЯЧКО